

Onderzoek Publieke speelruimte in Vlaams-Brabant

Bijlagen

Bijlage 1: Enquêtes

I. concept en bedoeling

enquêtering lokale jeugdbewegingen en speelpleinwerkingen

1. doelstellingen

- ⇒ in kaart brengen van de bespeelde terreinen (soort, grootte, eigenaar, plus- en minpunten)
- ⇒ in kaart brengen van knelpunten en hiaten

2. uitgangspunt

- ⇒ waar spelen jullie, op welke terreinen
- ⇒ waar is er gebrek aan, algemene knelpunten

3. resultaat

- ⇒ publieke buitenspeelruimte (pleinen, parken, sport- en recreatiedomeinen, speelzones in bossen)
- ⇒ niet- publieke buitenspeelruimte (private weiden, bossen en natuurgebieden, terreinen in eigendom van een jeugdbeweging)
- ⇒ plus- en minpunten van de terreinen
- ⇒ algemene knelpunten en gebreken

enquêtering gemeentelijke jeugddiensten

1. doelstellingen

- ⇒ in kaart brengen van expliciete, publieke buitenspeelruimte voor ongeorganiseerde kinderen (soort, grootte, plus- en minpunten)
- ⇒ in kaart brengen van algemene knelpunten en gebreken

2. uitgangspunt

- ⇒ welke publieke speelplekken zijn er en hoe zijn ze
- ⇒ waar is er gebrek aan, algemene knelpunten

3. resultaat

- ⇒ kwantiteit aan publieke speelruimte
- ⇒ soort van publieke speelruimte
- ⇒ algemene knelpunten en gebreken

II. werkwijze

Alle gemeentelijk jeugddiensten, speelpleinwerkingen en lokale jeugdbewegingen worden per e-mail of brief aangeschreven. De betreffende enquête wordt meegestuurd, maar er wordt gevraagd de enquête on line in te vullen (www.steunpuntjeugd.be/onderzoek). De papieren enquête invullen en terugsturen blijft een mogelijkheid. Onder het jeugdwerk worden 10 dubbelexemplaren van de boeken Loslopend Wild verloot, ter stimulans.

III. enquête

WWW.STEUNPUNTJEUGD.BE/ONDERZOEK

Onderzoek publieke speelruimte Vlaams- Brabant

Welkom!

Je belandt hier omdat je wilt meewerken aan ons onderzoek naar publieke speelruimte in Vlaams-Brabant. Dankjewel daarvoor.

Dit is een onderzoek van de provincie Vlaams- Brabant, uitgevoerd door het Steunpunt Jeugd. We willen in kaart brengen waar zoal gespeeld wordt en wat de noden en knelpunten zijn. Op basis daarvan zullen we beleidsaanbevelingen uitwerken en deze toetsen aan de hand van een proefproject in enkele gemeenten. Het is dus belangrijk dat je de enquête correct en volledig invult.

Veel succes.

jeugdbewegingen en speelpleinwerkingen [klik hier](#)

gemeentelijke jeugddiensten [klik hier](#)

Meer info:

Steunpunt Jeugd
Arenbergstraat 1 D
1000 Brussel
tel. 02/551 13 66
onderzoek@steunpuntjeugd.be

ENQUETE JEUGDBEWEGINGEN EN SPEELPLEINWERKINGEN

Voor je van start gaat nog dit: 'Speelruimte' is een erg ruim begrip. Met deze enquête mikken we uitsluitend op:

- ⇒ de terreinen in je gemeente of de buurt ervan, waar je jeugdwerking (alle leeftijdsgroepen) openluchtactiviteiten doet (geen kampen, weekends en éénmalige uitstappen)
- ⇒ waarbij die activiteiten (grotendeels) tot dat terrein beperkt blijven (bvb geen stadsspellen of tochten)

Laat op het einde van de enquête je emailadres achter en maak kans op één van de 10 gratis dubbel exemplaren van de boeken 'Loslopend Wild, voor een geslaagd jeugdkamp'.

gegevens jeugdwerking

1. welke lokale jeugdwerking vertegenwoordig je?

slechts 1 antwoord mogelijk

naam van lokale jeugdbeweging:

of

naam van speelpleinwerking:

2. in de deelgemeente:

deelgemeente:

van gemeente met als postcode:

3. totaal ledenaantal (begeleiders inbegrepen):

uitsluitend cijfers

speelterreinendeel

Vul hier alle gevraagde gegevens in voor één bepaald speelterrein. Nadat je de 8 vragen beantwoordde, kan je met een nieuwe blanco- vragenlijst dezelfde vragen beantwoorden voor een ander speelterrein. Zo ga je verder tot je van elk terrein waar je speelt de vragenlijst invulde.

Begin met de terreinen die je het meest bespeelt. (Vergeet je eigen speelterrein niet!) Terreinen die je slechts uitzonderlijk (minder dan 3 keer per jaar) bespeelt, dien je niet op te nemen.

1. naam van het terrein:

2. ligging, adres van het terrein:

straat:	<input type="text"/>
deelgemeente:	<input type="text"/>
gemeente:	<input type="text"/>

3. afstand tussen het terrein en je jeugdlokaal:

slechts 1 antwoord mogelijk

- aanpalend
- op minder dan ½ kilometer (500 meter)
- tussen ½ en 1 kilometer
- meer dan 1 kilometer

4. hoeveel activiteiten organiseert je jeugdwerking (voor alle leeftijdsgroepen) op het terrein?

uitsluitend cijfers

activiteit(en) per jaar

5. wat is de geschatte oppervlakte (van het gebruikte deel) van het terrein?

uitsluitend cijfers

m² (vierkante meter)

6. wie is de eigenaar van het terrein?

- openbare eigenaar
 - gemeente
 - provincie
 - Vlaamse gemeenschap
 - parochie of kerkfabriek
 - O.C.M.W.
 - geen idee welke openbare eigenaar
 - andere openbare eigenaar:
- private eigenaar
 - in eigen bezit (van jeugdbeweging/speelpleinwerking)
 - privé- personen, privé- bedrijf of privé- vereniging
- geen idee

7. over wat voor soort terrein gaat het?

meerdere antwoorden mogelijk

- aangelegd (wijk)speelplein met speelinfrastructuur (speeltoestellen)
- aangelegd park (met bvb grasperk, zitbanken, bomen en struiken)
- aangelegd sportterrein
- grasveld of weide
- bos- of natuurgebied
- braakliggend terrein (bvb onbebouwd perceel, verwilderd terrein)
- schoolspeelplaats
- marktplein, dorpsplein, kerkplein
- ander soort terrein:

8. beoordeel volgende aspecten van het terrein

(1 = zeer goed, 2 = goed, 3 = matig, 4 = slecht, 5 = zeer slecht)

	1	2	3	4	5
verkeersveiligheid van het traject tussen het terrein en je jeugdlokaal	☐	☐	☐	☐	☐
netheid en goed onderhoud van het terrein	☐	☐	☐	☐	☐
avontuurlijkheid, spelvriendelijkheid, aantal speelimpulsen van het terrein	☐	☐	☐	☐	☐

voor een nieuwe blanco- vragenlijst voor een ander speelterrein [klik hier](#)

voor de slotvraag (na voor elk bespeeld terrein de vragenlijst ingevuld te hebben) [klik hier](#)

slotvraag

Beoordeel de hoeveelheid beschikbare, toegankelijke speelterreinen in je gemeente voor de activiteiten van je jeugdwerking.

(1 = ruim voldoende, 2 = net voldoende, 3 = net niet voldoende, 4 = te weinig, 5 = ontbreekt)

	1	2	3	4	5
aangelegd (wijk)speelplein met speelinfrastructuur (speeltoestellen)	☐	☐	☐	☐	☐
aangelegd park (met bvb grasperk, zitbanken, bomen en struiken)	☐	☐	☐	☐	☐
aangelegd sportterrein	☐	☐	☐	☐	☐
grasveld of speelweide	☐	☐	☐	☐	☐
speelbos of speelzone in bos- of natuurgebied	☐	☐	☐	☐	☐
verhard speelterrein	☐	☐	☐	☐	☐

Bedankt voor je medewerking! Wil je meedingen naar de 10 gratis dubbelexemplaren van de boeken 'Lospend Wild, voor een geslaagd jeugdkamp', voer dan je emailadres in.

einde

Prima, je vulde de enquête volledig in. Als je de antwoorden eerst nog wil controleren of nog wijzigingen wil aanbrengen, klik dan op de [

Klik op [verzenden] om de enquête te beëindigen en je antwoorden te bewaren. En misschien vind je wel één van de 10 dubbelexemplaren van Lospend Wild in je brievenbus!

ENQUETE JEUGDDIENSTEN

Voor je van start gaat nog dit: 'Publieke speelruimte' is een erg ruim begrip. Met deze enquête mikken we uitsluitend op:

- ⇒ vlakvormige speelterreinen binnen de grenzen van jouw gemeente,
- ⇒ die bedoeld zijn als plek om te spelen (expliciete speelruimte met of zonder speeltoestellen),
- ⇒ die in de praktijk voor iedereen toegankelijk zijn,
- ⇒ niet commercieel uitgebaat,
- ⇒ en waar gespeeld wordt door ongeorganiseerde kinderen (leeftijdscategorie 5 tot 14 jaar).

Van welke gemeente vul je dadelijk de gegevens van de publieke speelterreinen in?

gemeente:
postcode:

speelsterreinendeel

Vul nu alle gevraagde gegevens in voor één bepaald speelterrein. Nadat je de 7 vragen beantwoordde, kan je met een nieuwe blanco- vragenlijst dezelfde vragen beantwoorden voor een ander speelterrein. Zo ga je verder tot je voor elk speelterrein de vragenlijst invulde.

Heb je meer dan 30 speelterreinen in te voeren? Neem dan contact op met ons via onderzoek@steunpuntjeugd.be of tel. 02/551 13 66.

1. naam van het speelterrein:

2. ligging van het speelterrein:

straat:
deelgemeente:

3. wat is de oppervlakte van het speelterrein?

uitsluitend cijfers

m² (vierkante meter)

4. wie is de eigenaar van het speelterrein?

- openbare eigenaar
 - gemeente
 - provincie
 - Vlaamse gemeenschap
 - parochie of kerkfabriek
 - O.C.M.W.
 - andere openbare eigenaar:
 - geen idee welke openbare eigenaar
- private eigenaar
- geen idee

5. over wat voor soort speelterrein gaat het?

meerdere antwoorden mogelijk

- aangelegd (wijk)speelplein met speelinfrastructuur (speeltoestellen)
- aangelegd park (met bvb grasperk, zitbanken, bomen en struiken)
- aangelegd sportterrein
- grasveld ('trapveldje') of speelweide
- speelbos of speelzone in bos- of natuurgebied
- ander soort terrein:

6. hoeveel speeltoestellen bevinden er zich op het speelterrein?

uitsluitend cijfers

speeltoestellen

7. beoordeel volgende aspecten van het speelterrein

(1 = zeer goed, 2 = goed, 3 = matig, 4 = slecht, 5 = zeer slecht)

	1	2	3	4	5
verkeersveiligheid rond het speelterrein	0	0	0	0	0
netheid en goed onderhoud van het speelterrein	0	0	0	0	0
avontuurlijkheid, spelvriendelijkheid, aantal speelimpulsen van het terrein	0	0	0	0	0

[voor een nieuwe blanco- vragenlijst voor een ander speelterrein](#) [klik hier](#)

[voor de slotvraag \(na voor elk speelterrein de vragenlijst ingevuld te hebben\)](#) [klik hier](#)

slotvraag

Beoordeel de hoeveelheid beschikbare, toegankelijke speelterreinen in je gemeente.

(1 = ruim voldoende, 2 = net voldoende, 3 = net niet voldoende, 4 = te weinig, 5 = ontbreekt)

	1	2	3	4	5
aangelegd (wijk)speelplein met speelinfrastructuur (speeltoestellen)	0	0	0	0	0
aangelegd park (met bvb grasperk, zitbanken, bomen en struiken)	0	0	0	0	0
aangelegd sportterrein	0	0	0	0	0
grasveld of speelweide	0	0	0	0	0
speelbos of speelzone in bos- of natuurgebied	0	0	0	0	0
verhard speelterrein	0	0	0	0	0

einde

Prima, je vulde de enquête volledig in. Vriendelijk bedankt. Als je de antwoorden eerst nog wil controleren of nog wijzigingen wil aanbrengen, klik dan op de [<< vorige]-knop. Klik op [verzenden] om de enquête te beëindigen en je antwoorden te bewaren.

A Note On Privacy

This survey is anonymous.

The record kept of your survey responses does not contain any identifying information about you unless a specific question in the survey has asked for this. If you have responded to a survey that used an identifying token to allow you to access the survey, you can rest assured that the identifying token is not kept with your responses. It is managed in a separate database, and will only be updated to indicate that you have (or haven't) completed this survey. There is no way of matching identification tokens with survey responses in this survey.

<http://www.steunpuntjeugd.be/phpsurveyor/admin/admin.php>

Bijlage 2: Vragenlijst voor de omgevingsanalyse

Personen werkzaam in het beleidsveld

1. Wat zijn de raakvlakken tussen uw beleidsdomein en publieke speelruimte?
2. Hoe wordt concreet omgegaan met deze raakvlakken?
 - Wat doet uw dienst in het kader van spelende kinderen en publieke (speel)ruimte
 - Wat doet uw dienst in het kader van buitenterreinen gebruikt door jeugdbewegingen en speelpleinwerkingen?
3. Welke kansen ziet u vanuit uw beleidsdomein voor publieke speelruimte en voor buitenterreinen gebruikt door jeugdbewegingen en speelpleinwerkingen?
4. Welke bedreigingen ziet u vanuit uw beleidsdomein voor publieke speelruimte en voor buitenterreinen gebruikt door jeugdbewegingen en speelpleinwerkingen?
5. Wat kan het provinciebestuur doen om kansen te benutten en bedreigingen weg te werken?

Personen uit het jeugdwerkveld

1. Wat zijn volgens u de grote noden en knelpunten i.v.m. spelende kinderen en publieke (speel)ruimte
 - naar kwantiteit?
 - naar kwaliteit?
2. Wat zijn volgens u de grote noden en knelpunten i.v.m. buitenterreinen gebruikt door jeugdbewegingen en speelpleinwerkingen
 - naar kwantiteit?
 - naar kwaliteit?
3. Welke kansen ziet u voor publieke speelruimte en voor buitenterreinen gebruikt door jeugdbewegingen en speelpleinwerkingen?
4. Welke bedreigingen ziet u voor publieke speelruimte en voor buitenterreinen gebruikt door jeugdbewegingen en speelpleinwerkingen?
5. Wat kan het provinciebestuur doen om kansen te benutten en bedreigingen weg te werken?

Bijlage 3: SWOT-analyse

omschrijving	bron	relevantie voor speelruimtebeleid	SWOT	concrete beschrijving SWOT
Het federaal beleid				
Regelgeving over veiligheid van speeltoestellen en de uitbating van speelterreinen	KB's veiligheid en uitbating van speelterreinen	Speelterreinen met speeltoestellen	T	Bestaande speeltuinen worden afgebroken omdat ze niet voldoen, investering nodig ter vervanging. Ook terreinen van het jeugdwerk moeten dezelfde regels volgen.
Regelgeving over veiligheid van speeltoestellen en de uitbating van speelterreinen	KB's veiligheid en uitbating van speelterreinen	Speelterreinen met speeltoestellen	S	De veiligheid en het onderhoud van speelterreinen wordt beter opgevolgd.
Verkeerswetgeving	wegcode	Speelstraten	O	Juridisch kader om straten op bepaalde tijdstippen voor te behouden voor spelende kinderen.
Het Vlaamse beleid				
Jeugdruimte wordt niet expliciet opgenomen als onderdeel van het ruimtelijke structuurplan Vlaanderen	Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen	Ruimte voor jeugd en jeugdwerk	T	Ruimte voor de jeugd niet zichtbaar in visie op het Vlaams ruimtelijk beleid
Voldoende ruimte creëren voor de jeugd (o.a. speelruimte, speelbossen), rekening houden met verschillende ruimtevragen	Beleidsnota ruimtelijke ordening	Jeugd en ruimtelijke planning	O	Ruimte voor de jeugd als een van de zes speerpunten van het beleid, meer speelruimte voor de jeugd
Dialogo tussen ruimtelijke planners en vertegenwoordigers van de jeugd	Beleidsnota ruimtelijke ordening	Jeugd en ruimtelijke planning	O	Jeugd en jeugdwerk worden betrokken bij de ruimtelijke planning
Jeugdsector als volwaardige partner in planningsproces	Beleidsnota ruimtelijke ordening	Jeugd en ruimtelijke planning	W	Jeugd niet als sector georganiseerd, moeilijke communicatie

Weinig aandacht voor specifieke noden van kinderen en jongeren	Beleidsnota woonbeleid	Verbeteren woonkwaliteit	T	weinig aandacht voor specifieke noden van kinderen, (informele) speelruimte komt onder druk door toenemende verkaveling, (onbebouwde kavels verdwijnen, kleinere tuinen)
Gezinnen met kinderen belangrijke doelgroep, maar in stedelijk beleid weinig aandacht voor specifieke noden van kinderen	Beleidsnota stedenbeleid	Stedelijke leefomgeving	T	Weinig aandacht voor (speel)ruimte voor kinderen in de stad, Kindvriendelijke inrichting van de omgeving wordt niet als expliciete vereiste vooropgesteld
Stedenfonds zorgt voor extra middelen die o.a. worden ingezet voor de aanleg van nieuwe speelterreinen)	Stedenbeleid	Stedelijke leefomgeving	O	Budgetten voor het inrichten van publieke speelruimte (enkel voor Leuven)
Groene ruimte				
Investering in open ruimte om directe leef- en werkomgeving te verbeteren	Beleidsnota leefmilieu en natuur	Groene ruimte voor jeugd en jeugdwerk	O	Meer groene speelruimte
De verschillende functies van bos en ander natuurgebied centraal stellen: o.a. kwalitatieve en veilige speelruimte voor kinderen	Beleidsnota leefmilieu en natuur	Groene ruimte voor jeugd en jeugdwerk	O	Ruimte voor verschillende functies in bos- en natuurgebied, dus ook voor recreatieve en educatieve functies: meer groene speelruimte
Erkenning van de verschillende functies van bos, mogelijkheid tot instellen van zones waar van de paden mag afgeweken worden (speelzones)	Bosdecreet	Groene ruimte voor jeugd en jeugdwerk	O	Meer groene speelruimte
afdeling Natuur en vzw Natuurpunt openen hun deuren voor jeugd	charter voor Jeugd, Natuur en bos	nuttige gesprekspartners	O	Nieuwe partners geïntegreerd jeugdbeleid / natuur voor jeugd en jeugdwerk
meer natuur en groen voor de mens in stedelijke en randstedelijke gebieden (netwerk groene ruimten opzetten + sensibilisering bevolking)	Vlaams milieubeleidsplan	groene ruimte voor jeugd en jeugdwerk	O	Meer groene speelruimte wordt gecreëerd in stedelijke gebieden
Project 21: uitbreiden van de bosoppervlakte	Vlaams milieubeleidsplan	Groene ruimte voor jeugd en jeugdwerk	O	Mogelijkheid tot meer speelbossen

Stijgende oppervlakte en aantal natuurreservaten	Vriind 2004	Mogelijks minder groene ruimte voor jeugd en jeugdwerk	T	Statuut reseravaat maakt toegang speelnatuur moeilijker
74% van de bossen in Vlaams-Brabant is in privé-bezit	Agentschap voor Natuur en Bos	Groene ruimte voor jeugd en jeugdwerk	T	Het afbakenen van speelzones is gemakkelijker in de openbare bossen via de officiële instanties
Jeugd(werk)beleid				
Een integrale aanpak om zowel formele als informele speelruimte te creëren	Beleidsnota jeugd (2004-2009)	Ruimte voor jeugd en jeugdwerk	O	Meer speelruimte door een aanpak die voorbij de grenzen van het jeugdbeleid gaat (ruimtelijke ordening, stedenbeleid, plattelandsbeleid, milieubeleid...)
Deskundigheid van de jeugdsector uitbouwen ivm relevante beleidsdomeinen	Vlaams jeugdbeleidsplan	Participatie van jeugd in ruimtebeleid	O	Jeugdsector wordt een sterkere partner in de verschillende ruimtelijke planingsprocessen
Vlaamse overheid zorgt voor samenwerking tussen jeugd en ruimtebeleid	Vlaams jeugdbeleidsplan	Participatie van jeugd in ruimtebeleid	O	Samenwerking tussen jeugd- en ruimtebeleid wordt structureel verankerd, meer inspraak in het ruimtebeleid
kwaliteitsverhoging leefomgeving: meer ruimte creëren (hoeveelheid speelbossen en andere groene speelruimte uitbreiden), veilige bereikbaarheid, kwaliteitsvolle jeugdwerkinfrastructuur	Vlaams jeugdbeleidsplan	Ruimte voor jeugd en jeugdwerk, groene ruimte	O	Meer kwalitatieve speelruimte
Prioriteit van de nieuwe gemeentelijke jeugdbeleidsplanning wordt verlegd van jeugdruimte naar andere prioriteiten binnen jeugdbeleid, namelijk jeugdinformatie	Vlaams jeugdbeleidsplan, decreet lokaal jeugdbeleid	Ruimte voor jeugd en jeugdwerk	T	Mogelijk valt een impuls weg om extra aandacht en middelen te besteden aan speelruimte. Meer tijd en middelen zullen gaan naar de nieuwe prioritaire thema's
Jeugdwerkinfrastructuur blijft een prioriteit binnen het thema jeugdwerk	decreet lokaal jeugdbeleid	Ruimte voor jeugdwerk	O	Extra aandacht en middelen voor de infrastructuur van het jeugdwerk, hieronder vallen ook de buitenterreinen aan de lokalen

Provinciaal beleid						
Paragraaf over jeugd en meervoudig ruimtegebruik	Provinciaal structuurplan	Ruimte voor jeugd en jeugdwerk	S	Ruimte voor de jeugd werd opgenomen in het ruimtelijk beleid, dient als basis voor de adviezen van de jeugddienst		
Prioriteit jeugdruimte uit Vlaams JWBP wordt gevolgd in het provinciaal JWBP	Jeugdwerkbelidsplan Vlaams-Brabant	Ruimte voor jeugd en jeugdwerk	S	Jeugdruimte prioriteit		
Voor voldoende speel- en ontmoetingsruimte zorgen zonder milieustandpunt te verwaarlozen	Jeugdwerkbelidsplan Vlaams-Brabant	Ruimte voor jeugd en jeugdwerk	S	Stimuleren tot het creëren van meer speelruimte		
Onderzoek naar speel- en ontmoetingsruimte	Jeugdwerkbelidsplan Vlaams-Brabant	Onderzoek naar jeugdruimte	S	Onderzoek naar speelruimte om noden in kaart te brengen en beleid hierop te enten		
Ondersteuning van gemeenten bij opmaak van een JWBP	Jeugdwerkbelidsplan Vlaams-Brabant	Lokaal jeugd- en jeugdwerkbeleid inzake speelruimte	S	Lokale overheden worden ondersteund bij de ontwikkeling van hun speelruimtebeleid		
Lokaal beleid						
Jeugdruimte is een prioriteit in de huidige gemeentelijke JWBP's, opmaak van een jeugdruimteplan zorgt voor extra middelen vanuit de Vlaamse overheid	Decreet jeugdbeleid, gemeentelijke JWBP's	Ruimte voor jeugd en jeugdwerk	S	Meer aandacht en middelen voor speelruimte		
Jeugd opnemen in de visie op de gewenste ruimtelijke ontwikkelingen op lokaal niveau	Gemeentelijke ruimtelijke structuurplannen	Ruimte voor jeugd en jeugdwerk	SW	Jeugdruimte krijgt een plaats in het lokale ruimtelijk beleid, mogelijkheid tot participatie (afhankelijke van gemeente)		

In veel gemeenten is het speelruimtebeleid gefocust op de aanleg van speelterreinen met toestellen	JWBP's	Lokaal jeugd- en jeugdwerkbeleid inzake speelruimte	W	Ruimte voor de jeugd is meer dan speelpleinen met toestellen alleen
Klachten over geluidsoverlast door kinderen worden onmogelijk	Politie-reglementen	Tolerantie tegenover spelende kinderen	O	Sommige gemeenten namen in hun politiereglement op dat spelende kinderen nooit verantwoordelijk kunnen zijn voor geluidsoverlast
Resultaten uit de enquête				
Er zijn te weinig speelzones in bos- en natuurgebied	Enquête	Ruimte voor jeugd en jeugdwerk	W	Zowel het jeugdwerk als de jeugddiensten signaleren een tekort aan speelbossen, tegelijk is dit nochtans de meest geapprecieerde speelruimte voor het jeugdwerk
Afstand en verkeersveiligheid zijn belangrijke criteria voor het jeugdwerk	Enquête	Mobiliteit en speelpleinen	W	Naargelang terreinen verder weg liggen van de jeugdlokalen, worden ze ook minder gebruikt. Men is vooral bereid grotere afstanden af te leggen voor interessantere speelpleinen, zoals speelbossen
Schoolspeelplaatsen en dorpspleinen worden bij uitstek als de minst spelvriendelijke ruimtes gezien.	Enquête + interview I. Van Moer	Ruimte voor jeugd en jeugdwerk	W	Schoolspeelplaatsen blijken geen spelvriendelijke omgeving te bieden. Toch zijn sommige jeugdwerkingen zoals speelpleinwerkingen aan dit soort terreinen gebonden.
Geen impliciete speelruimte meer in verstedelijkte gebieden door de druk op de ruimte	Enquête	Ruimte voor jeugd en jeugdwerk	T	Het aanbod aan speelruimte in de verstedelijkte gemeenten bestaat vnl. uit ingerichte ruimtes zoals wijkspeelpleinen met toestellen en parken. Door de grote druk op de ruimte worden open ruimtes, niet-ingerichte ruimte en grote groene ruimtes schaarser.
Maatschappelijke trends				

<p>"NIMBY-syndroom*": mensen willen geen speelpleinen, recreatieterrinen in hun buurt, maar liever verder weg in de open ruimte, toenemende intolerantie</p> <p>*Not In My Backyard</p>	<p>AROHM VI-Br (interview R.Nackaerts)</p>	<p>Ruimte voor jeugd en jeugdwerk</p>	<p>T</p>	<p>Spelende kinderen worden steeds meer als overlast ervaren, klagende burenen, minder verdraagzaamheid tegenover spelende kinderen, geen speelpleinen in hun buurt willen etc.</p>
<p>Schrik voor 'verwallibificering' vanuit natuursector, enkel ecologisch minst waardevolle gebieden worden opengesteld, vaak ook minder interessant om te spelen >> meer avontuurlijke inrichting nodig</p>	<p>Agentschap voor Natuur en Bos (interview met houtvester B.Meuleman)</p>	<p>Inrichting van speelzones</p>	<p>W</p>	<p>Terughoudendheid om speelzones in te richten om ze aantrekkelijker te maken, men wil ingrepen in de natuur vermijden</p>
<p>Toenemende vergrijzing</p>	<p>Steunpunt Jeugd (interview met F.Strynck)</p>	<p>Beleidsaandacht voor jeugd</p>	<p>T</p>	<p>De steeds ouder wordende bevolking kan leiden tot een verminderde beleidsaandacht voor de noden en wensen van de kleiner wordende groep kinderen en jongeren</p>

Bijlage 4: Interviews proefprojecten

Rotselaar

- ⇒ Raf Van de Velde, jeugdconsulent Rotselaar
- ⇒ Tom Lagaste, Provinciale Dienst Ruimtelijke Ordening
- ⇒ Ludo Segers, gemeentelijke groendienst Rotselaar, VZW Natuurpunt
- ⇒ Pieter Geelen, Chiro Werchter
- ⇒ Tom Nijs, Scouts en Gidsen Wezemaal
- ⇒ Dries Wouters, Chiro Wezemaal

Dilbeek

- ⇒ Marc Matthys, jeugdconsulent Dilbeek
- ⇒ Oliva De Vidts, milieudienst Dilbeek
- ⇒ Dieter Vandewalle, VZW Jeugdinfra
- ⇒ Thibault Janssen, Scouts Paloke
- ⇒ Kristof Van Wilder, Chiro Kapelle

Bijlage 5

Normen m.b.t. de bereikbaarheid van openbaar groen in Vlaanderen

(vzw VVOG, Groencontact 97/2)

groenelement	afstand (in vogelvlucht)	type groen
groen (vlakke, lijn- en puntvormige elementen)	binnen 100 – 150 m	woongroen
groene ruimte (min. 2 –3 ha)	binnen 300 – 400 m	buurtgroen
groene ruimte (min. 10 ha)	binnen 600 – 800 m	wijkgroen

Groene ruimte voor jeugdwerkinitiatieven volgens speelkringen

(vzw Steunpunt Jeugd)

speelkring	grootte	afstand	type speelruimte
eerste speelkring			jeugdlokaal
tweede speelkring	0,4 - 0,6 ha	directe omgeving jeugdlokaal	speelplein
derde speelkring	2 - 4 ha	binnen 1,5 km	speelzone in bos, avontuurlijk groen speelterrein
vierde speelkring			doortrekgebied

Bijlage 6: Avontuurlijk speelterrein en speelbos

vzw Steunpunt Jeugd

SPEELRUIMTE

Er zijn verschillende soorten speelruimten. Een bos kan al avontuurlijk zijn zonder dat we verregaande maatregelen treffen. In andere gevallen vertrekken we van een braakliggend terrein en is het een uitdaging om er een optimale multifunctionele groene speelruimte van te maken. Los van het soort speelruimte, vinden we enkele basiskenmerken die een speelplek beduidend aantrekkelijk, spelvriendelijk en avontuurlijk maken.

SPEELBOS

Een speelzone in een bos blijft in eerste instantie bos. Kinderen en jongeren zoeken het bos op omwille van de specifieke sfeer die er heerst. Ze willen het gevoel hebben dat ze omringd zijn door ongerepte natuur, waarin ze naar hartelust op ontdekking kunnen gaan. Eventueel kunnen toch maatregelen genomen worden om de speelzone (nog) spelvriendelijker en avontuurlijker te maken. Die moeten subtiel zijn en niet kunstmatig lijken. Ze hoeven het authentieke karakter van het bos niet te verstoren. Vermijd dat kinderen het gevoel hebben dat het spel reeds voorgeprogrammeerd is door de inrichting. Een toffe speelplek biedt speelprykkels en uitdagingen. Ze lijkt niet aangelegd of intensief beheerd. Goede ingrepen worden na verloop van tijd onzichtbaar. Bij een aanplanting van een speelbos is dat een stuk eenvoudiger. Daar brengen we bijvoorbeeld al reliëfwijzigingen aan, nog voor we ook maar één boom in de grond hebben gestopt.

SPEELTERREIN

Er zijn natuurlijk ook de speelpleintjes en speeltuintjes waar speeltuigen domineren. Van klimrekken, schommels, huisjes, wippertjes ... - je kan het zo gek niet bedenken - maken kinderen gretig gebruik. Besef goed dat ze vooral spelen naast en tussen de speeltuigen. De meeste speeltoestellen zijn heel beperkt qua mogelijkheden. Ze bepalen het spel en laten maar weinig ruimte voor fantasie en creativiteit. Eerst verkent het spelende kind ze, maar al snel zijn de toestellen gekend en is hun aantrekkingskracht grotendeels verdwenen. De polyvalentie en de inrichting van een speelterrein zijn dan ook heel wat belangrijker dan het piekeren over welke en hoeveel speeltuigen worden opgetrokken.

BASISKENMERKEN VAN EEN AVONTUURLIJKE SPEELPLEK

variatie in bodem en reliëf

Eentonigheid leidt snel tot verveling. Die kunnen we breken met variatie. In het zand maken de kleinsten zandkastelen. Op het grasveldje spelen wijktieners een partijtje voetbal. Tussen de bomen en struiken worden kampen opgetrokken en verstopperje gespeeld. Een ruigte met hier en daar wat spontane begroeiing is heel wat avontuurlijker dan een idyllisch bloemenparkje. Naast verschillende bodemsoorten kunnen we water voorzien. Of het nu gaat om een klein beekje of een ondiepe plas, water trekt aan. Je wil er over, je kan er iets op laten drijven, je kan er nat van worden. De kruising van water en aarde mag dan wel voor sommigen erg vies lijken, voor anderen is het een bron van dolle pret.

Ook variatie in reliëf maakt een speelplek een stuk boeiender. 's Winters glij je met een slee van de besneeuwde heuvel. Een greppel of gracht toont de grens tussen het grondgebied van de rode ploeg en dat van de blauwe. Glooiingen, berm, trappen en treden zijn leuke en duurzame spelelementen.

variatie in vegetatie, plantafstand en plantwijze

We laten gras, kruiden, struiken, loof- en naaldbomen groeien. Met verschillende planten en boomsoorten maken we een kleurrijk en soortenrijk domein. De ene soort groeit hoger, lager, breder of smaller dan de andere. Ook bomen van verschillende leeftijden bieden variatie.

De levende natuur is een leerschool op zich. Ze doet beroep op alle zintuigen die we bezitten. Om de natuurbeleving te verhogen planten we struiken met eetbare vruchten, vegetatie die vlinders en vogels aantrekt en planten die inspelen op de geurzin.

We kunnen spelen met de plantafstand. In bepaalde zones kan die klein zijn. Zo krijgen we een dichte begroeiing. Een meer open structuur geeft dan weer een heel andere sfeer. Naarmate de plantafstand varieert, krijgen ook licht en schaduw de ruimte om met elkaar te spelen. En dan wijkt het bladerdak boven een open plek. Hier kom je te voorschijn, hier kom je tezamen, hier is de centrale post.

Variatie bereiken we ten slotte door op wisselende manieren te planten. Bomen en struiken kunnen intiem gemengd zijn. Ze kunnen groepsgewijs of in rijen of stroken staan. Een vrijstaande boom behoudt zijn lage takken en is een dankbaar herkenningspunt.

Groen planten kan creatief. Zo worden struiken in een boog een intieme vertelhoek. Met behulp van een metalen geleiding, creëren we een groentunnel of bomeniglo.

geborgenheid

Een kind wil zich verbergen, maar ook teruggevonden worden. Op een speelplek kan je je verstoppen en toch zien wat er allemaal gebeurt. Het komt erop aan een evenwicht te vinden tussen beschutting en overzichtelijkheid. Inhammetjes, verborgen hoekjes, plekjes midden in de ondergroei ... het zijn leuke plaatsen om je te verstoppen of elkaar te vinden. Geborgenheid betekent ook dat je je veilig voelt. Je wil bij het spel blijven. Een kind dat zich geborgen voelt, is niet noodzakelijk onzichtbaar en onvindbaar.

extra's

Een toffe speelplek prikkelt de fantasie en daagt je uit. Sommige dingen stimuleren dat. Op bepaalde plaatsen vind je nog een oude bunker of grenspaal, een kapelletje of een sprookjesachtige olm. Ze behouden is de boodschap.

Naast dergelijke bestaande relictten kunnen we nieuwe spelvoorzieningen toevoegen. Deze moeten geïntegreerd zijn en in relatie staan met de omgeving, zeker in een bos. We kiezen voor natuurlijke materialen. Een houten loopbrug verbindt de beide kanten van de holle weg. Een knuppelpad (pad verhard met houtresten) slingert door het moeras. In de boom- of schuilhut hou je de wacht. "Land in zicht," roep je vanuit de uitkijktoren. We zingen en keuvelen rond het kampvuur in de arena. In de speelgrot komen je diepste oerinstincten boven. Vaste basispalen voor sjoerconstructies, sjoerpalen, speelblokken en andere losse voorwerpen geven een kind het materiaal waarmee het zijn gedroomde speelplek bouwt. Het tijdelijk aanbrengen van hangmatten of het te water laten van een vlot, zal het spelende kind blij verrassen.

spelvriendelijk beheer en onderhoud

Een groene speelruimte moet natuurlijk ogen. Beheer en onderhoud spelen dan een belangrijke rol. Een omgevallen boom zal dienst doen als zitbank, evenwichtsbalk, grens of renpaard. Onderschat de rijke creativiteit en levendige fantasie van kinderen en jongeren niet! Afgevalen takken, twijgen en blaren mogen rustig blijven liggen. Het zijn speelstukken die voor het grijpen liggen. Dood hout levert ook uitstekend bouw materiaal op om een heus kamp op te trekken.

Bij het maaien van het gras slaan we bepaalde delen over. Op het gemaaide gras kunnen we sporten. In het lange gras kan je sluipen. Op de niet-gemaaide stroken krijgen ook andere planten de kans om te groeien, wat alleen maar meer variatie brengt. Netels en bramen lijken op het eerste gezicht weinig spelvriendelijk, ze zijn nochtans een uitstekende verdediging van een kamp. In de zomer geven sommige braamstruiken ook lekkere bessen.

Een bosbeheerder heeft meestal lange rechte stammen voor ogen. Maar een deel van het bos kan ook beheerd worden als groeiplaats voor hakhout. Jonge bomen worden dicht bij de grond geveld waarna meerdere stammen weer opschieten. De combinatie van hooghout- en hakhoutbeheer (middelhout) levert eveneens een avontuurlijk resultaat.

Een speelterrein afbakenen en de toegang ervan regelen, kan soms mooier en natuurlijker dan veelal het geval is. In plaats van omheiningen en verbodsborden gebruiken we natuurlijke materialen. Zo beletten we bijvoorbeeld de doorgang van fietsers door het wegje te versperren met een boomstam. In plaats van een hoge omheining planten we een struikengordel aan.

Bijlage 7: SWOT-analyse Rotselaar

<p>Sterktes</p> <ul style="list-style-type: none"> - De speelterreinen aan Rigessel, in de Sint-Antoniuswijk, en aan De Meander hebben een grote oppervlakte. - De speelpleinwerking kan gebruik maken van gevarieerde buitenterreinen: verhard, speelweide, speeltoestellen, bos Heikantberg. - Er is aandacht voor groene speelruimte: educatief bosje Sint-Pietersstraat en speelbosje aan de Valleilaan. Hier worden INL-ploegen voor ingezet. - De buitenterreinen van de jeugdbewegingen worden onderhouden door de gemeentelijke groendienst. - De Wijngaardberg is een voldoende groot en gevarieerd avontuurlijke speelzone in bosgebied. - Rotselaar is een landelijke gemeente met veel groen. Er zijn ook een aantal toegankelijke groene ruimtes (Wijngaardberg, Ter Heide). 	<p>Zwaktes</p> <ul style="list-style-type: none"> - De jeugdconsulent is slechts deeltijds aangesteld (andere uren vervult hij de taak van cultuurfunctionaris), waardoor hij weinig (geen) tijd heeft voor specifieke vorming, het bijwonen van bovenlokale vergaderingen en bijeenkomsten etc. - Er is geen wijkspiegelplein met speelinfrastructuur in Werchter en Heikant. - De kwaliteit van wijkspiegelpleinen: er is geen globale inrichting, enkel een aantal toestellen op een grasveld, zonder aandacht voor de tussenliggende ruimte. - Er is aandacht voor groene ruimte, maar de inrichting ervan voorziet te weinig spelimpulsen (Valleilaan, Sint-Pietersstraat). - Aangelegde parken ontbreken. - Er zijn onvoldoende sportterreinen voor de ongeorganiseerde jeugd. - Er is geen of onvoldoende inbreng van de jeugdraad in het ruimtelijk beleid (bijv. RUP Rock Werchter, de inrichting van De Meander)
<p>Kansen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rotselaar is een jonge gemeente (1/3 van de bevolking onder 25), waardoor er meer draagkracht is voor een sterk jeugdbeleid. - Mobiliteitsbeleid: De ontwikkeling van een netwerk van trage wegen biedt de mogelijkheid tot de implementatie van 'speelweefsel' met spelimpulsen langs de routes die door kinderen gebruikt worden - RUP Rock Werchter: Op de festivalterreinen komt een groot landschapspark waar men dingen kan en mag doen. - Er is aandacht voor kwalitatieve groene publieke ruimte. - De jeugdraad zal in de toekomst advies kunnen geven bij de aanleg van publieke ruimte. - Er liggen nog enkele beleidsinitiatieven in het verschiet: een reglement speelruimte bij verkavelingen, de aanleg van sportpleintje naast de scouts-terreinen in Wezemaal, een speelbosje aan de terreinen van de Scouts en Gidsen in Rotselaar-Centrum 	<p>Bedreigingen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verschillende jeugdbewegingen kampen met wateroverlast op hun terreinen. Dit probleem heeft een natuurlijke oorzaak: de ondoordringbare bodem zorgt voor een slechte afwatering. Dit kan enkel opgelost worden door kostelijke ingrepen zoals bijv. draineerbuizen. - De scouts van Rotselaar-Centrum hebben weinig plaats om te spelen. Zij zijn dan ook gelokaliseerd in het dichts bebouwde deel van de gemeente. - De jeugdraad van Rotselaar kent een snel verloop. Dit maakt het moeilijk om mensen te motiveren tot engagement voor langdurige processen zoals ruimtelijke planning, die ook nog eens heel wat kennis van het thema vereisen.

Bijlage 8: SWOT-analyse Dilbeek

<p>Sterkten</p> <ul style="list-style-type: none"> - De VZW Jeugdinfra houdt zich bezig met de jeugdwerkinfrastructuur en zorgde ervoor dat alle jeugdbewegingen zeker zijn over de toekomst van hun lokalen en terreinen. - De speelpleinwerking vindt plaats op het centraal gelegen domein Begijnenborre, dat een groot terrein met veel speelinfrastructuur heeft. - Pippezijpe is een goed voorbeeld van wat een goed speelterrein kan zijn: een combinatie van toestellen, speelbos en open speelweide. - De aanwezige toestellen hebben vaak een goede mix van verschillende moeilijkheidsgraden en actieve en rustige plekken. - In de meest verstedelijkte wijken zijn redelijk wat sportterreinen (basket- en voetbalveldjes) 	<p>Zwakten</p> <ul style="list-style-type: none"> - Er is geen aandacht voor kinderen als medegebruikers van de publieke ruimte. Het speelruimtebeleid richt zich uitsluitend op expliciete speelterreinen met toestellen. - Er zijn een aantal kleinere terreintjes die er wat verwaarloosd bijliggen. Bij sommigen werden de toestellen verwijderd maar niet vervangen. - Ondanks grote investeringen in speelterreinen zijn er toch nog een aantal blinde vlekken in de gemeente waar geen of te weinig speelinfrastructuur is (Sint-Ulriks-Kapelle, Zuurweidewijk, Saviowijk) - Er zijn weinig avontuurlijke groene speelruimtes of speelzones in bos- en natuurgebied. - Bij de (her)aanleg van speelterreinen wordt weinig of geen inspraak georganiseerd. - Verschillende jeugdbewegingen hebben te weinig ruimte voor hun werking, en hebben geen of te kleine speelweides aan de lokalen. Bovendien zijn er soms weinig alternatieven in de omgeving.
<p>Kansen</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vzw jeugdinfra heeft potentieel om ook problemen in verband met buitenspeelruimte voor het jeugdwerk op te lossen. Zij kunnen in het bijzonder bemiddelen tussen het jeugdwerk en de verschillende gemeentediensten. - Er zijn een aantal bossen in de gemeente die momenteel niet toegankelijk zijn (privé-bezit), maar die wel als speelbos voor het jeugdwerk kunnen dienen. - Er zijn heel wat mogelijkheden voor groene speelruimtes of natuurlijke elementen op de verschillende speelterreinen. - De milieuraad toonde eerder al interesse voor groene speelruimte. (Bosleerpad en ecologische schooltuin aan Castelhof) en er zijn plannen voor een avontuurlijk speelterreintje aan de Wolfspuuten. 	<p>Bedreigingen</p> <ul style="list-style-type: none"> - In Dilbeek is de druk op de ruimte groot. De stad Brussel rukt op waardoor open ruimte schaarser wordt. - Het domein Begijnenborre is geen eigendom van de gemeente, maar wordt gehuurd. Er werd al veel geïnvesteerd in de infrastructuur de voorbije jaren, maar elke nieuwe ingreep moet dus goed overwogen worden. - De samenwerking tussen verschillende gemeentediensten is soms afhankelijk van de politieke coalitie op het niveau van de schepenen en verloopt soms moeilijk door de administratie. - Sociale huisvestingsmaatschappijen vinden speelruimte geen prioriteit.

